

Μικρὸ κοτοποῦλι μαῦρο τὸ σχίζνε στὴ μέση, βάζνε πάνω χαμομήλι καὶ μπαχάρια ¹⁾, τὸ ἀφίνεις πάνω στὸ λαιμὸ εικοσιτέσσερες ὥρες καὶ περνάει.

Καστανιές

θ'

Ζεσταίνει στὸ τηγάνι λίγο πίτερο, τὸ ρίχνε μέσα σὲ κάλτσα καὶ τὸ βάζνε στὸ λαιμὸ, ἀπὸ πάνω τὸν δένε μὲ μαντήλι καὶ περνάει.

79. Πάτημα λαιμοῦ.

Τὰ παιδιά πονοῦσανε συχνὰ τὰ λαιμά τους κ' ἦτανε γρη῏ς πού τὸν ἔτριβαν ἀπὸ ἔξω κ' ἀπὸ μέσα τὰ πατοῦσανε.

Ἡ γρη῏ βάζνε τὸ δάχτυλο ²⁾ μέσα στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ καὶ πατοῦσε τὸ λαιμὸ κ' ὕστερα μὲ τὸ καλάμι φτυσοῦσε μέσα στὸ λαιμὸ μιὰ γκρίζα σκόνη.

Πῶς ἔκαμνε τὴ σκόνη: Κοπάνιζε ντᾶλ-φουρ-φούρ, χαβαριζάν, αὐτὸ εἶναι ρίζα πού μοσχοβολάει, λίγο νισαντήρι ³⁾, μοσχοκάρυδο, τᾶκαμνε σὰν ἄλεῦρι, ὕστερα ἔπαιρνε καλάμι τῶκαμνε σὰν πένα, ἔβαζε κεὶ τὴν σκόνη, πατοῦσε μὲ τὸ δάχτυλο τὴν γλώσσα, ἀκουμποῦσε στὴ γλώσσα τὸ καλάμι, τὸ φύσαγε καὶ πῆγαινε ἡ σκόνη μέσα στὸ λαιμὸ, μ' αὐτὸ τὸν ἔκαιγε καὶ γιάνισκε.

1) Λ. Τ. Μυρωδικά.

Καστανιές

2) Τὸν δείκτη.—3) Λ. Τ. χλωριοῦζον ἀμμώνιον

Ἡ Θεοκρίτη
τ.θ' 1938
Ἀποστολὴ
ἐπὶ πρῶτῃ
Κυριακῇ
ἐξ ὁδοῦ παρὶ
ἐπὶ Κυρίου
Δόξα
Βασιλεῦ
τῶ πόντος
Ἰερουσὴ
ἐκ Κωνσταντινῆς

196. Ποιὰ χάρη θὰ σωτήρενε.

271

Γιὰ νὰ ῥέεπαυ παιὰν χάρη θὰ σωτήρενε τὸν ἄρρωστο, ἔπερναν 7 προηγούμενα πετρονύμφα που ἦτανε ἐξω ἀπὸ τὸ ἅγιοσμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τᾶβαζαν μέσα στὴ φωτιά, δὲν γίνονταν κοκκίνα τᾶργαζαν. Ἀπ' τὴν πρώτη ¹⁾ μέρα εἶχαν παρμένο ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ ἀπὸ κεῖνα τὰ 7 πετρονύμφα ἀπὸ ἓνα μελετοῦσανε μιὰ χάρη τῆς Παναγίας, τὸν Χριστὸ Σωτήρα ²⁾, τὴν ἁγία Παρασκευή, τὸν ἅγιο Παντελεῖμονα. Ὅποιοι ἅγιον σφύριζε τὸ βόλι μέσα στὸ νερὸ, κεῖνος ὁ ἅγιος σωτήρενε τὸν ἄρρωστο καὶ σὲ κείνου τὴ χάρη πάγαινε.

Θεὸ νὰ πάγη νηστικάτα, πάγαινε κερὶ καὶ προσφορὰ στὸ ἅγιο, προσκυνοῦσε τὴν εἰκόνα, ἄναφτε τὴν καντήλα κ' ὁ παπᾶς διάβαζε Παράκληση. Ἄν εἶχε ἅγιοσμα ἔκαμνε πρῶτα τὸ σταυρὸ τ' ἔπινε ἅγιοσμα καὶ περρυνοῦντανε. Ἐκοφτε ἀπ' τὸ ροῦχό τ' ἓνα κουρελάκι, γιὰ τραβοῦσε 5, 6 τρίχες ἀπ' τὸ κεφάλι τ', τίς ἔκαμνε 3 κόμποι κ' ἔλεγε στὸν κάθε κόμπο: Δένω τὴν ἄρρώστια μ'.

Ὑστερα τίς τρίχες ἡ τὸ κουρελάκι ἔδενε πάνω στὸ δέντρο ἢ στὰ σίδερα τοῦ παράθυρου κ' ἔλεγε τρεῖς φορές:

Σὲ δένω ροῦχό μ'

νὰ μὲ δόσης τὴν ὑγείά μ'.

Στὸ Φανάρι ἔπερναν ἀπὸ βραδὺ 5 ἢ 7 συκόφυλλα, ἔβαζαν ἀπὸνα στὸ κάθε βαθοῦλωμα τῆς πανακωτῆς καὶ μελετοῦσανε τὸ καθένα ἀπὸ μιὰ χάρη, τὴν Παναγίαν τὴ Σηλυβρινή, τὴ Μπαλουκλιώτισσα, τὸ Γεροστάνη καὶ ἄλλες χάρες. Ὅποιας χάρης μαθαίνονταν τὸ φύλλο, σὲ κείν' τὴ χάρη πῆγαινε ὁ ἄρρωστος κ' ἔβλεπε τὴ γειά τ'.

Καστανιές

1) Προηγούμενη.— 2) Καὶ ἁγία Σωτήρα, ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ 6 Αὐγούστου.

Ἡ Θεοκρίτη
τ.θ' 1938
Ἀποστολὴ
ἐπὶ πρῶτῃ
Κυριακῇ
ἐξ ὁδοῦ παρὶ
ἐπὶ Κυρίου
Δόξα
Βασιλεῦ
τῶ πόντος
Ἰερουσὴ
ἐκ Κωνσταντινῆς

τά βράζεις με 2 οκάδες νερό και 200 δράμια, στο βράσιμο νά λιγοςτέψη 100 δράμια τὸ νερό. Τὸ περνᾷς ἀπὸ τὸ τρυπητὸ καὶ τὸ πίνεις ὡς νερό, περνάει τὸ λεύκωμα.

Τζετὼ

82. Ἡ λογυρίστρα.

Ἄμα δγείς πού σέ σουγλαίει τὸ δάχτυλο θὰ βγάλεις λογυρίστρα, τὴ ζεματίζεις δυὸ τρεῖς φορές μέσα στὸν καφτὸ καφέ, στρίφτει καὶ περνάει.

Σὰ δὲ τὴν προλάβεις, βράζεις ὅλη μετὰ τὴ ζάχαρη καὶ τὸ βάζεις πάνω λαπά, περνάει.

Καστανιές

83. Ὁ λόξιγκας.

Γιὰ νὰ σταμτησ᾽, κατεβάζνε 7 κόμποι νερό χωρὶς νὰ πάρνε ἀναπνοή.

272

Ἑλληνικὴ Συναγωγή Σαραντῇ

νοὶ πουλούσανε τὰ παιδιά τους ἐλάττοι στην Παναγία καὶ ὅταν περνᾷ λωνὰν πρὶν παντρευθοῦνε παγαίναν στην Παναγία ταξίματα καὶ ξεσκαβώνουνταν.

Στὴν Μπαλουκλιώτισα Παπαζία στὸ Μπαλουκλῆ πήγαίαν πολλοὶ καὶ εὗρισκαν τὴ γειά τους.

Γιατροὶ ἦταν: οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι, στὸν ἅγιο Παντελεήμονα ἔτρεχαν κάθε λογῆς ἄρρωστοι.

Κουτσοὶ στραβοὶ

στὸν ἅγιο Παντελεήμονα.

Ὁ αἱ Γιάννης ὁ Ἀποκεφαλιστῆς ¹⁾ γιάτρνε τὴ θερμῇ. Στὴ μέρα τ', 29 Αὐγούστου νήστευαν καὶ δὲν ἔτρωγαν λάδι, ἐλιές, μαῖρο σῖκο, μαῖρο σταφύλι, μαντζάνες.

Τὸν ἅγιο Χαράλαμπο γιόρταζαν γιὰ τὴν πανούκλα, τὴν ἔπιασε καὶ γλύτωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ θανατικὸ ²⁾.

Τὴν ἁγία Βαρβάρα γιόρταζαν γιὰ τὴν εὐλογημένη οἱ γυναῖκες καὶ τὸ περισσότερο οἱ μητέρες πού εἶχανε μικρὰ παιδιά καὶ κάθε χρόνο στὴ γιορτῇ της ἔκαμναν βαρβάρα ³⁾ καὶ μοίραζαν στὰ συγγενικά σπίτια καὶ στὴ γειτονιά.

Τὴν ἁγία Παρασκευὴ γιόρταζαν γιὰ τὰ μάτια.

Τὸν ἅγιο Τρύφωνα γιὰ τὰ δόντια. Ὅποιον πονοῦσε τὸ δόντι ἔτρωγε τ' αἱ Τρύφωνα ρεπάνι καὶ πιά δὲ ξανάτρωγε καὶ δὲ ματαπαθαίγε δοντό-καὶ δὲν τὸ ἄφινε νὰ βγῇ. Ἐταῖες καὶ αἱ ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας.

1) Ὁ ἀποκεφαλιστής. — 2) Πανούκλα, ἡ πανώλης. — 3) Στάρι, βρασμένο καλά, ἔβαζαν μέσα ζάχαρη, μυρωδικά, ἀμύγδαλα, σταφίδες, εἶδος ἄσπρου.

*Εβραζαν θρύμπο στο νερό και λούγουνταν, ξτρεφε και στερέωνε τὰ μαλλιά.

Καστανιές

Τὰ φύλλα τοῦ τριαντάφυλλου τοῦ γλυκοῦ τὰ ξεραῖνε καὶ τὰ κρῦβε
γιὰ τὸ ματόπονο. Τὰ βράζνε, τὰ βάζνε σὲ πανάκι καὶ τὰ βάζνε πάνω
καὶ περνάει ὁ ματόπονος.

Καστανιές

“Οποιοὺς ἔχει στὸ μάτι κριθάρι πέρνει ἕνα κριθάρι καὶ τὸ ρίχνει μέσα στὸ φούρνο καὶ λέγ’ τρεῖς βολές:

Ἄν θὰ φυτρώσ' τὸ κριθάρι,
νὰ βγῇ καὶ τὸ κριθάρι στὸ μάτι μ'.

Καστανιές

94. Μαυροτήγανο.

* Εἰς μαυροτήγανο εἰς τὴν ἀρχὴν ὅταν ἔβναι καὶ κάνεις πλάσμα ²⁾ με χά-
σικο ἀλευροὶ καὶ πετιμέζι, νὰ τὸ ἀλλάξης στυγα, τὸ σκοτώνει.

Βγαίνει μία μαύρη φούστα και πορεύεται. Άμα τη δούξεις να πά-
ρεις μία κόκκινη κλωστή μεταξοτή και να την περάσεις με το βελόνι και
να την άφισες 24 ώρες, περνάει.

Καστανιές

Θὰ πάρεις τῶν λογῶν ἑξάρα καὶ πενηνταμένη σ' ἀφόρτο πινάκι καὶ ἄλλα βραδυά*, πὺν μαζεύεται ὁ κόσμος μέσα τότε βγαίν' μιὰ γυναῖκα ἡ ἄντρας καὶ ρίχνει ἑξάρα πάν' στὸν ἄρρωστο, ρίχνει γύρω στὸ σάπι τρεῖς βραδιές κατὰ σειρὰ καὶ τὴν τρίτη βραδυὰ τὴν περικοσμεμένη τὴν ρίχνει σὲ σταυροδρόμι καὶ σπάνει τὸ πινάκι.

Καστανιές

106. Στὸ πέσιμον ἀπὸ κακιά ὥρα.

Κεῖ ποῦ πέφτει κανεῖς, λάφσα ¹⁾ νὰ ρίξης λιγάκι γλυκό, ζάχαρι μὲ νερό, γιὰ νὰ γλυκάνης τὴν κακιὰ ὥρα.

Καστανιές

113. Μὲ τί κάνε μάγια τὸν γαμβρὸ καὶ τὴ νύφη.

Τὸ φυτίλ' ἀπ' τις λαμπάδες τῆς χαρᾶς, ἂν τὸ βρεῖ ὁ ὀχθρὸς μοροεῖ
νὰ κἀνὴ μίγια. Γι' αὐτὸ ἂν εἶναι μεγάλο, τὸ κόφτ' ἢ μητέρα γὰρ ἡ
ἀδελφὴ τῆς νύμφης καὶ ἂν δὲν ἔχ', μιὰ συγγενὴς τῆς τὸ πάγει στὴν ἐκκλη-
σία καὶ τὸ βάζει κατ' ἀπὸ τὴν ἀγία Τράπεζα.

"Αν πάρ' χῶμα ἀπ' τὴν πατησιὰ πού πάτσε ὁ γαμπρός.

Ἀπὸ τὰ ξουριδια πού θά ξουρισεῖ. Γι' αὐτὸ τὰ φυλάγνε μαζὺ μὲ τὰ τελιασμένα λογλουδία πού φορεῖ στὴ στεφάνωση, τὰ δένε σὲ μαντήλι καὶ τὸ βράδν πού κοιμηθοῦνε ὁ γαμπρὸς ὅ ἡ νύφη τὰ βάζνε κάτ' ἀπὸ τὸ προσκεφάλι τους καὶ δὲ τοὺς πιάνε τὰ μάγια.

Ἄπ' τὸ κολλίκι πρὸς ἔσταις ὁ γαμπρὸς στὴ νύφη, ἂν πάρ' κανεῖς ἀπὸ κρυφὰ κ' ἕνα κομματάκι καὶ τὸ βγάλ'· ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι. Γι' αὐτὸ πρόσε-
χαν νὰ φαγοῦθ' ὅλο τὴν ἴδια ὥρα.

Καστανιές

α'

Βράξεις δλόκληρο τ' αγαποβότανο ³⁾, βράζοντας πού κυλάει μέσα στο νερό μελετάς και λές :

"Όπως βράζει στη φωτιά και κυλάει
Έτσι να βράζη και κείνος για μένα.

Τὸ τραβᾷς ἀπ' τὴ φωτιά και λές πάλι τρεῖς φορές :

"Όπως βράζει στη φωτιά και κυλάει
Έτσι να βράζη και κείνος για μένα.

"Υστερα τ' αγαποβότανο κάμνεις φυλακτὸ και τὸ φορεῖς. Πάντοτε σ' αγαπάει, ἀπ' τίς γονιοί τ' ἔξαμνε ἀπὸ σένα ὅχι. Κι' ὅποιον ἤθελες τὸν ἔκαμνες γαμπρό.

Καστανιές

2) Φίλτρα ἐρωτικά. Τὰ μάγια πιάνε περισσότερο τὴ Μεγάλη Σαρακοστή και τὸ Σαραντάμηρο πού νησιῖνε. Γιὰ νὰ πιάσνε ἔλεγαν ἓνα ψέμα πού νὰ τὸ πιστέψῃ ὁ κόσμος.

"Ἐλεγαν ὅτι οἱ μάγισσες κατέβαζαν τὸ φεγγάρι. Τῆς ἰδίας, «Θρακικά» 1936 Παραδόσεις τῆς Θράκης, σελ. 265, 302—3. "Ἐλεγαν ὅτι ἔβγαιναν γυνεὲς τὴν παραμονὴ τ' αἱ Γιωργιοῦ τὰ μεσάνυχτα κ' ἔπαιρναν τὸ μπερεκίει ἀπὸ τὰ σπίτια, τὰ χωράφια ἢ αἱ ἀγέλαδες. Τῆς ἰδίας, «Μεσαιωνικά Γράμματα» 1931. Οἱ μάγισσες, σελ. 151—5

3) Χόρτο χαμηλό, ἢ ριζίτσα του εἶναι ἴσια, ἔχει ἓνα στρογκυλὸ σὰ ροβυθάκι ἀπὸ δῶ κ' ἓνα ἀπὸ κεῖ, κάμνει λουλούδια σάν τῆς κουρκιάς, μὲ χρῶμα, κοραλί και ἄσπρο.

III. Μάγια γιὰ τὸν γαμπρό τῆς κερά Παναγίας. ἢν ἄλλη τὸν ἤθελε για τὴν κόρ' τῆς, τὸν ἔκαμε μάγια.

116. Για τὸν ξεμυαλισμένο ²⁾.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

"Όταν ὁ ἄντρας ξεμακρῶν' ἀπ' τὴ γυναῖκα τ' και παγαίνει σ' ἄλλη-
να, ἢ γιάτρισσα πού γητενεῖ βαλ' ἀπ' τὴν ἀνάποδη τὸ πονκάμισό τ' πάνω
στὴν ἀνέμη, τὴν γυρνάει και λέγει τρεῖς φορές :

"Όπως γυρίζ' ἡ ἀνέμη
νὰ γυρίσ' κι' ὁ . . . ³⁾
κατὰ τὴ γυναῖκα τ'.

Και γύριζε στὴ γυναῖκα τ'.

Καστανιές

β'.

Νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία πρωὶ και νὰ πάρῃς ἓνα κερί, ἀπὸ τὴν ἀνάπο-
δη νὰ τ' ἀνάψῃς στὴν Παναγιά και νὰ πῆς :

Παναγία μ', ὅπως γύρσα τὸ κερί σὲ σένα ἀνάποδα
νὰ τὸν γυρίσης και κείνονε σὲ μένα.

Διαβάζεις και παράκληση, ὁ παπᾶς μνημονεύει και τῶν δνὸ τὰ ὀνό-
ματα και γυρνάει κατὰ σένα.

Καστανιές

γ'

Καπνίζνε τὸν ξεμυαλισμένο μὲ λελεγχοφωλιά ἢ χελιδονοφωλιά και
θεραπεύεται.

—2) Ξεμυαλισμένο.—3) Τὸ ὄνομα τοῦ ξεμυαλισμένου.

Τὸ μωρὸ ὅσο βυζάνουνταν, πρόσεχαν τὴν ὥρα πού κοιμούνταν, τὸ φεγγάρι νὰ μὴ πάγη ἐπάνω τ'. Τότες τὸ φεγγάρι πατοῦσε τὸ μωρὸ καὶ φεγγαριάζονταν, χλώμιαζε, ἢ μυτίτσα τ', ξεραίνονταν, ἢ κοιλίτσα τ' πρήσκουνταν, δὲ βύζανε κ' ἦτανε νὲ γερό νὲ ἄρρωστο.

Τότε τὸ πήγαιναν σὲ μιὰ γορὰ ποῦζερε τὴ γητειά, τὴν ἔκαμνε καὶ γιάνισκε.

40

Ἑλληνικὴ Σταμούλη Σαραντῆ

Ἡ γητειά ἦτανε: "Ἐπερνε 3 σαράκια ¹⁾ τ' ἀλευριοῦ καὶ μιὰ δαχτυλιὰ βούτυρο, ἔπερνε πρῶτα τὸ ἕνα σαράκι τῶβαζε στὸ ἕνα ρουθούνη τοῦ μωροῦ, ψόφας καὶ τὸ ἄφινε. Ἐπερνε τὸ ἄλλο, τῶβαζε στὸ ἄλλο ρουθούνη, ψόφας καὶ τ' ἄφινε. Ἐπερνε τὸ τρίτο καὶ μὲ τὴ δαχτυλιὰ τὸ βούτυρο τὸ ἀκούμπας ἐπάνω στὸ κεφάλαι τ' στὸ μαλακὸ κ' ἔλεγε τρεῖς φορὲς:

"Ὅπως λυών' τὸ βούτυρο,
νὰ λυώσ' ἢ κουρούπα ²⁾.

Τὸ φακιόλιζε ³⁾ καὶ τὸ πήγαιναν σπίτ'. Ἐβαζανε σ' ἕνα φυλιζάνι λίγη στάχτη καὶ νερό καὶ τῶδιναν στὸ μωρὸ μ' ἕνα χουλιαράκι.

Τὸ βράδου ἔπερναν ἀμίλητο νερό σ' ἕνα πινάκι, μέσα ἔσπαναν ἕνα φρέσκο αὐγὸ, τὸ σκέπαζαν μὲ τοῦ μωροῦ τὸ πουνκαμισάκι καὶ τῶβαζανε ἔξω στὸ ἀστρὶ νὰ ξαστρισθῇ.

Τὴν ἄλλη μέρα σκώνουνταν πρῶι, πρὶν νὰ βγῇ ὁ ἥλιος, τῶπερνανε μέσα. Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερό ἐνιβανε τὸ μωρὸ, τῶδινανε λίγο κ' ἔπινε, τὸ ἄλλο μὲ τ' ἀβγὸ τῶρριχνανε στὸν τοῖχο σὲ μιὰ ἄκρη πού νὰ μὴ τὸ δρασκελάνε, τὸ πουνκαμισάκι τὸ φόραγαν στὸ μωρὸ.

"Ἄν τὸ μωρὸ ἦτανε κουρουπισσένου τὸ ἀβγὸ ψήνουνταν, σάνα ⁴⁾ ψήθηκε στη φωτιά, καὶ τὸ παιδί σὲ δυὸ τρεῖς μέρες γίνουνταν καλὰ καὶ κοκκίνιζε.

Φεγγαριάζονταν ἢ λεχόσεα καὶ ἢ ἄρρωστο.

1) Τὰ μικρὰ φακιόλια, πὺν γίνονταν μέσα σὲ ἀλεφρι ἀπὸ πολλὰ καιρὰ ἀλεσμένο. — 2) Τὸ φεγγάρισμα καὶ κουρούπισμα. — 3) Ἐβαζε τὸ φακιόλι. — 4) Ὡς νά.

125. Τὸ μάτιαγμα ¹⁾.

— 2) Ἡ βασκονία. Βάσκου, δάσκα, ἀβάσκα καὶ μάτι.

Τὸ μάτιαγμα εἶναι κακό, ἄρρωσταίνει τὸν ἄνθρωπο, ἡ δουλειὰ του πάγει στραβά, ζῶα ψοφáει ὡς καὶ δέντρα ξεριζώνει. Πόσα ζῶα ἔσκασαν ἀπ' τὸ μάτι κ' ἀπόμκαν μόνε οἱ ζυγοί!

Τὸ μάτι κείνου πού τρεῖς φορὲς τὸν ἀπόκοψε ἢ μητέρα τ' καὶ πάλε τὸν ξαναβύζαξε πιάν' πολὺ. Εἶναι κακὸ τὸ μάτι τ' καὶ νὰ τὸν προσέχτε.

Εἶναι ἄνθρωπος πού τὸ μάτι τ' ματιάζ', περισσότερο πιάνει τὸν Σαββατογεννημένο καὶ τὸν λαφροίσκιτο.

Τὸν Μάρτη μῆνα πιάν' τὸ μάτι περισσότερο ἀπ' τὶς ἄλλοι μῆνιδου.

Τὰ γαλανὰ μάτια ματιάζνε καὶ τὸ μάτι πιάνει περισσότερο τὶς λεχοῦσες καὶ τὰ μωρά.

Καστανιές

141. Πά β' τὴν παραταράλα (παρωλίτα)
Τσάκιζαν ²⁾ ἀγκιναρόφυλλα πέτρα μὲ πέτρα καὶ τάραζαν κ' ἔστριφτε.

— 3) Κουπάνιζαν.

Καστανιές

141. Πά γ' τὴν παραταράλα (παρωλίτα)
Κουπανίζεις τὴν μαγκούτα ⁴⁾ πέτρα μὲ πέτρα καὶ καθὼς ἦτανε κρύα τῶβαζε πán' στη πρήξη κ' ἔστριβε.

— 4) Τὸ βρωμόχορτο.

Καστανιές

146. Α' λαιβ' ια' πλῆγν
Ἀπὸ κίτρινη δεντρούγια ⁵⁾ τὰ φύλλα θὰ τὰ κουπανίσσεις καὶ ν' ἀλείψης τὴν πληγὴ, περνάει.

Καστανιές

5) Βιόλα.

148. Διὰ τὴν β' πληγὴ ὅπου δὲ σφαλῇ

Ἀνάλατο βούτυρο, διάγγυρο, ἀλοιφή γιασεμί, μουρτασένι καὶ σουροῦλι τ' ἀγοράζεις ἀζύγιαστα, ἕνα Σαββάτο πρῶι μιὰ ἡλικιωμέν' γυναῖκα στη γωνιά πού μαγερεῖνε τὰ κάμνει ἀλοιφή καὶ τ' ἀλείφτουνε καὶ θεραπεύεται.

Καστανιές

α'

Αὐτὴ ποὺ θὰ κάνει τὴ γητεῖα θὰ πάρ' ἀμίλητο νερὸ καὶ 3 κουκκιά
ἀλλας θὰ τὰ ρίξει μέσα, πέρνει καὶ 3 φωτιές με τὸ ψαλίδι. Με τὴν κάθε
φωτιά σταυρώνει τὸ νερὸ καὶ λέγει:

Ἡ Παναγιά νελούζονταν
μέσα στὸ λειβάδι.
Χρυσὴ λεκάνη λούγονταν,
χρυσὸ τάσι νερὸ χύνονταν,
χρυσὸ χτένι χενίζονταν
χρυσὴ πεξεύδα ἔκανε,
χρυσὴ καρέκλα ἔκατσε,
χρυσὴ ρόκα πήρε,
χρυσὸ ἀδράχτι εἶχε
χρυσὴ κλωστή ἔκαμνε,
τρεῖς ἀδελφάδες πέρασαν
κι' ἀβάσκα τὴν ἐροῖζανε,
τὴν σούγλισε τὸ κεφάλι της,
ἀνετρίχισ' τὸ κορμί της
καὶ κόπκε ἡ κλωστή της.
Πῆγε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὴν εἶπε.
«Τί ἔχεις καὶ βιόρ' ἀνesteνάζεις»;
— Τρεῖς ἀδελφάδες πέρασαν
κι' ἀβάσκα με ἐροῖζανε,
ἐσούγλισ' τὸ κεφάλι σου
ἀνετρίχισ' τὸ κορμί σου
καὶ κόπκε ἡ κλωστή σου.
— Καὶ εἶναι κατὰ τὸ μάτιαγμα.

Ὅταν εἶναι βασκαμένος τὸ κεφάλι καὶ τὰ πόδια ἀπάνω καὶ σιγά
σιγά κατεβαίνει. Με τὰ κεῖνο τὸ νερὸ τοῦ πέντε ἀνάτρεγα, ἀπὸ τὰ πόδια
στο κεφάλι καὶ τὰ χέρια, τὸν δίνει νὰ πηδᾷ καὶ περνάει τὸ μά-
τιαγμα.

Καὶ στὸ ματιαγμένο ζῶο κάμνε τὸν τὸν γητεῖα καὶ τότε μέσα στὸ
νερὸ δὲ βάζει κάρβουνα, μόνε ἀλάτι, καὶ μόνε ἓνα ἀβγὸ στὸ μέτωπο καὶ
γιανίσκει.

Καστανιές

129. Μάτιαγμα μεγάλο^ε

Κάπνιζαν τὸν ματιαγμένο με τὸ ψόφιο λελεγνάκι ποὺ ρίχνει ὁ λέ-
λεγκας τ' αὐτὸ Κωσταντίνου καὶ ζεματιάζονταν.

135. Φυλακτὰ γιὰ τὶς μεγάλοι.

Καστανιές

α'

Γιὰ νὰ φυλάγονταν ἀπὸ τὸ μάτιαγμα οἱ ἀθρόπ' φορούσανε φυλα-
κτὰ στὸ λαιμό.

Ἐρραφτανε ἓνα μικρούτσικο τρίγωνο τρουβαδάκι ἀπὸ μαῖρο πανὶ
ἢ γαλάζιο, καὶ μέσα ἔβαζαν 41 κουκκιά μαύρη μυρωδιά καὶ χάρες: ἅγιο-
κέρι, λουλούδια τὸ πᾶν τὸν Ἐπιτάφιο, λουλούδια ποὺ μοιράζνε τοῦ
Σταυροῦ καὶ γραμμένο σ' ἓνα χαρτόπλο¹⁾ ἀπ' ἀνάποδα, ἀπὸ τὸ τέλος
στὴν ἀρχὴ τὸ Πάτερ ἡμῶν ἢ τὸ Πιστεύω.

1) Μικρὸ χαρτί, χαρτάκι, ἢ κατὰληξη πλο εἶναι ὑποκοριστικὴ

Καστανιές

139. Γιὰ νὰ χαθοῦνε οἱ πανάδες⁵⁾.

Τὴν Πρωτομαγιά πολὺν προί, προῖν βγῇ ὁ ἥλιος, ὅποια εἶχε πανάδες
ἔβγαينه ἔξω στὸ χωράφι ἔπερνε με τὰ δύο χέρια τρεῖς φορὲς δροσιὰ ἀπὸ
κατὰ γῆς καὶ με τὰ δύο χέρια τὴν ἔβαζε στὸ πρόσωπο κ' ἔλεγε:

Ὅπως χάνεται ἡ δροσιὰ
ἔτσι νὰ χάνονται κ' οἱ πανάδες.

Γύριζε ὕστερα χωρὶς νὰ τὴν διῇ ὁ ἥλιος καὶ χάνονταν.

5) Καὶ πυκνάδες, οἱ ἐφηλίδες.

Καστανιές

141. Για τὴν παρελθούσα (παρωλίκα)
 Ἀφρόνι τὸ λυγρὸν με ραζὶ, τὰ καπνινοφύλλα τὰ βρεχέζ μεσα, τὰ βαζέζ
 καὶ πέρναγε.

Καστανιές

142. Για τὶς παρανυχίδες.

α'

Στὴ στάχτη τοῦ καλόχρονου ¹⁾, ἀκόμα χλιαρὴ ἔχοντας τὰ χέρια ἀπὸ
 πίσω τὰ βουτούσανε μέσα γιὰ νὰ μὴ βγάζνε παρανυχίδες.

Καστανιές

β'

Στὴ χόβολη τοῦ καλόχρονου ἔψηναν ἓνα σκόρδο, ἔτρωγαν ἀπὸ μιὰ
 σκέλιδα κι' ὅποιος εἶχε σκυλονυχίδες ²⁾ τὶς ἔτριβε στὴ σκέλιδα καὶ περ-
 νούσανε.

Ὅποιος τὸ κάμνε δὲ ματάβγαζε.

Καστανιές

1) Τοῦ Πλάνη. Οἱ φωτιές ποὺ ἀνάφτουν ἀπὸ βραδὺς τὴν παραμονὴ τοῦ αἰ-
 Γιάννη στὶς 23 Ἰουνίου.—2) Παρανυχίδες.

149 Για τὸ πόνον.

δ'

Βράζεις σκόρδο μὲ ξίδι κι' ὕστερα τριβεσαι ὅπου σὲ σονγλίζει.

Καστανιές

152 Για τὴν Παύλα ^{δ'} (πυλκία)

Ἐπινε φιδόχορτο κι' ἔχυνε πολλὸ ὕδωρ τοῦ ἔπερναν αἷμα ἀπὸ τὴν
 κλείδωσι τοῦ χεριοῦ καὶ γιάνισκε.

Καστανιές

156 Διὰ τὸν πόνον (πυλκία)

Κουπανίζεις λίγο τὰ πικράγκουμα καὶ τὴν ἔλγεις μέσ' στὸ λάδι νὰ
 λιώσνε. Μ' αὐτὸ τὸ λάδι βράζει τὸν πόνο καὶ περνάει. Ἐπειὰ κατό-
 πόνον νὰ ἔχῃς περνάει. Ἀν δὲ βρεῖς πικράγκουμα τὸν χειμῶνα βράζεις τὴ
 ρίζα, τὴν κουπανίζεις καὶ τὴν βάζεις μέσα στὸ λάδι. Ἡ ρίζα εἶναι πιὸ
 πικρὴ κι' ἀπὸ τὰ πικράγκουμα.

Καστανιές

156 Διὰ τὸν πόνον (πυλκία)

Πέρνεις 50 δραμὰ κυκλινὰ σκουλήκια ³⁾ καὶ τὰ βράζεις με 50 δρα-
 μὰ λάδι, βράζει ὡς ποὺ νὰ μείνῃ τὸ μισό, στὸ βράσιμο τὰ σκουλήκια
 ἔλνωσαν.

Μ' αὐτὸ τὸ σκουλήκολαδο τριβεῖς τὸ πονεμένο πόδι ἢ χέρι ἀντίκρυ
 στὸν ἥλιο καὶ περνάει ὁ πόνος.

Τὸ φίδι εἶπε στὴ σκουλήκα: Ἐγὼ τσίμπσα νιὸ καὶ πέθανε, σὺ τί
 μπορεῖς νὰ κάνῃς;

—Ἐγὼ εἶμαι γιαντρικὸ γιὰ τὰ μωρὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ξερούς τοὺς
 πόνοους.

3) Βρίσκονται μέσα στὰ ὑγρά χώματα, κατ' ἀπ' τὶς
 πέτρες καὶ στὴν κοπριά τὴν ἀγελαδίσια.

Καστανιές

157. Για τὶς σκούληκες.

α'

Τὰ παιδιὰ ποὺ ἔχνε σκούληκια εἶναι κιτριναίρικα, ὅλο σκαλίζει τὴ
 μήτη τους, ἢ κοιλιὰ τους φρουσκώνει, τρώνε πολὺ, καὶ δὲ χορταίνε.

Τότε τὰ δίνε σουλτζάν-ότου, τὸ κουπανίζνε ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι, γιὰ νὰ
 μὴ πάρῃ μυρωδιὰ τὸ παιδί (ἔχει βαρεῖα μυρωδιὰ) τὸ ἀνακατώνε με τὸ μέ-
 λι καὶ τὸ βάζνε στὸ ἄστρο καὶ τὸ πρῶι πρῶι τὸ δίνε στὸ παιδί, τὸ τρώγ'
 νηστικάτα καὶ ρίχνει τὰ σκούληκια.

Καστανιές

β'

Ξερὸ βασιλικόσπορο, τὸν βράζεις με τὸ γάλα καὶ τὸ βάζεις στὸ ἄστρο
 ἀπὸ βραδὺς καὶ τὸ πρῶι σηκώνεσαι πολὺ πρῶι καὶ τὸ πίνς. Με τὰ κείνο
 πέφτουνε.

Καστανιές

“Όταν τὸ παιδί τὸ πιάνε σπασμοί, κεῖν τὴν ὥρα θὰ πάρῃ ἕνα καρφὶ νὰ τὸ καρφώσῃς κατὰ γῆς, ἐπάνω σπάνεις ἕνα γλυτῆρι, χτυπᾷς διὸ λανά-
ρια τὰ δόντια τους καὶ βάζεις τὸν καθρέφτη στὸ μούτρο τ’ καὶ κυττάει
μέσα γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ φῶς του καὶ περνάει.

Μιά χωριανή μ’, δὲν ἔβαλε τὸν καθρέφτη κ’ ἔχασε τὸ παιδί τὸ φῶς του.

Καστανιές

160. Σπλήνα πρηνή

Τὴν σπλήνα τὴν κόφτνε.

Πηγαίν’ ὁ ἄρρωστος κάτ’ ἀπὸ μιὰ καρδιά μαζὺ μὲ τὸν γερόνε πού
θὰ τὸν γητέψ’. Ὁ γερός ρίχνει ἕνα σχοινὶ στὸ κλαδί κι’ ὁ ἄρρωστος
κρεμιέται μὲ τ’ ἀριστερὸ χέρι στὸ σχοινὶ καὶ τὸν σκουντάει ὁ γερός
τρεῖς φορές.

“Υστερα κατεβαίνει καὶ πάνε παρὰ πέρα, ὁ ἄρρωστος βάζει μπρὸς τὸ
ἀριστερὸ πόδι κι’ ὁ ἄλλος κόβει μὲ τὸ μαχαῖρι τὸ χῶμα γύρω ἀπ’ τὸ πόδι
καὶ τὸν ρωτάει τρεῖς φορές:

—Τί κόβεις;

— Τὴν σπλήνα κόβω.

“Ἐπειτα αὐτὸς πού κάνει τὴ γητεῖα πέρνει τὸ χῶμα πού ἔκοψε μὲ τὸ
μαχαῖρι γύρω ἀπ’ τὸ πόδι τ’ καὶ λέγ’ τρεῖς φορές:

“Ὅπως βγάζω αὐτὸ τὸ χῶμα, ἔτσι νὰ βγῇ ἡ σπλήνα,

ὅπως ξεραίνεται τὸ χόρτο, νὰ ξεραθῇ ἡ σπλήνα.

“Ὁ ἄρρωστος πέρνει τὸ χῶμα καὶ τὸ βάζει μέσα στὴ γωνιά καὶ θερα-
πεύεται.

“Ἡ γητεῖα γίνεται στὸ σώμα. τὸ φεγγαροῦ Πέμπτη καὶ Σάββατο
κι’ ἄλλη Πέμπτη καὶ Σάββατο τὸ φεγγαροῦ νὰ μὴν βοῇ τὴν
ἀρρώστια.

1) Στὸ τέλος.

Καστανιές

161. Νὰ μὴ βγάξῃς σπινιά.

“Όταν βρίσκεις τῆς χελώνας ἀνὰ τὰ πηγανίζεις καὶ τὰ τρώς. Εἶναι
καλὸ, δὲν κολνᾷς καὶ δὲν βγάζεις σπινιά.

Καστανιές

163. Γιατὶ μὲ δ’ γὰρ τὸ σπυρί

Ψῆνε καλὰ τὸ κρομμύδι στὴ χόβολη, ὕστερα, βάζνε μέσα στὸ κρομ-
μύδι λίγη στάχτη καὶ ζάχαρη καὶ τὸ βάζνε πάνω στὸ σπυρὶ γιὰ ν’ ἀ-
νοίξ’. “Ἀπέκειο 2) σὰν ἀνοίξ’, ψῆνε κρομμύδι βάζνε μόνη ζάχαρη καὶ περνάει.

Καστανιές

168. Διὰ δὲ τὸ σπινιά (4 δόσανα)

Πέρνεις ἄλειμμα τοῦ μπουτιοῦ 3) τῆς καμήλας πὸ μέσα τὸ κόκκαλο,
τὸ ἀλείφεις στὸ στήθος ἀντίκου στὴ φωτιά κι’ ἀπὸ πάνω βάζεις ἕνα
κομμάτι φανέλλα. Αὐτὴ γίνεται σὰν μουςαμάς καὶ μὲ τὰ κεῖνο περνάει
τὸ ἄσθμα. 5) Λ. Τ. Τὰ ὀπίσθια πόδια.—

Καστανιές

174. Σὲ τοίμπημα φιδιοῦ.

α’

“Ἄμα φίδι τοίμπανε τὸν ἄνθρωπο ἢ καὶ ἀγελάδα, ἔπερναν φουντοκό-
φυλλα, τὰ ἔβραζαν μὲ τὸ γάλα καὶ τᾶβαζαν ἀπάνω κατὰπλάσμα καὶ
πέρνοῦσε.

Καστανιές

182. Γιατὶ πὺν φῶτο

Τὶς παπαροῦνες, τὰ κόκκινα φύλλα 1) τὶς στίβεις λεμόνι, τὶς ξαστρί-
ξεις 2) καὶ τὶς πίνεις γιὰ τὸν φόβο.

1) Τὰ πέταλα.—2) Τὶς ἀπίνεις ἔξω στὰ ἄστρα

Καστανιές

“Όταν δγείς φίδι καὶ φορεῖς τὴ μπροστέλα σ', τὴ βγάξεις καὶ τὴ ρί-
χνεις κατὰ γῆς καὶ λὲς τρεῖς φορὲς :

Κακὸ δὲ σ' ἔκανα
κακὸ νὰ μὴ μὲ κάνς.
Σίδερο νὰ γίν'.

Σιδεριάζει, στέκεται καὶ δὲ φεύγει.

Τ' ἄκσα ἀπ' τὴ σχωρεμένη τὴν Ἀννιώ, ποὺ βγῆκαν κατ' ἀπ' τὸν
μάγκανο ποὺ κένταε, δυὸ φίδια, ἔλυσε τὴ ποδιά καὶ τὴν ἔρριξε κ' εἶπε
τρεῖς φορὲς :

Κακὸ δὲ σ' ἔκανα
κακὸ νὰ μὴ μὲ κάνς.
Σίδερο νὰ γίν'.

Σιδερίασαν καὶ δὲ τὴν τοῖμπησαν.

Καστανιές

182. Γλ' λ' ια' φοβ'
Πέρνεις τρία χατζήδικα βόλια ἀπὸ τὸν Γιορδάνη ποταμὸ, πέρνεις
ἀπὸ τρεῖς μονοστέφανες λίγο ἀλεῦρι μὲ τὰ τρία δάχτυλα, πέρνεις τρεῖς
κορφὲς μελισσοχώρταρο κι' ὅλα τὰ βάζεις μέσα στ' ἀμίλητο νερὸ σ' ἓνα
τσανάκι¹⁾, τὸ ξαστρίζεις καὶ τὸ πρὼι αὐτόνα ποὺ πῆρε τὸν φόβο θὰ τὸν
νίψεις ἀνάτρεχα τρεῖς φορὲς καὶ θὰ τὸν δώσεις νὰ πιῇ.

1) Α. Τ. Πιάτο.

Καστανιές

ιβ'

Ἀπὸ τρία μονοστέφανα ἀντρόγυνα πέσγουν ἀλεῦρι μέσα σ' ἓνα γα-
βαθάκι καὶ τρία κεριά. Λίγο ἀλεῦρι καὶ ἓνα πανάκι καὶ τὸ φοροῦνε
γιὰ φυλαχτὸ καὶ τὸ ἄλλο λυῶνε μέσα σ' αὐτὸ καὶ τὸ πίνε νηστικάτα.

Καστανιές

187. Σὰ σκάζνε τὰ χέρια

Μὲ τὸ φιδόπετσο ἀλεῖφνε τὰ χέρια τοῦ καὶ περνάει τὸ σκάσιμο.

Καστανιές

188. Στὴ χρυσὴ (ἢ ἢ τὸς τὴν ἄλγαν καὶ σαρκίαν Α. Τ.)

Σαράντα μέρες δὲ τρῶνε φασούλια κι' ἄλμυρὸ ψάρι.

Τὴ χρυσὴ τὴν κόφτουνε καὶ θεραπεύεται. Περνάει ἡ γιάτρισσα μὴ
βελόνα μὲ μετάξι κατ' ἀπ' τ' ἀχειλὶ τὸ πάνω, τὴν τραβάει καὶ τρέχ' τὸ
μαῦρο αἷμα καὶ θὰ πίνει κάθε πρὼι πλάτανου φλούδα, θὰ τὴν βράσει
σὰν τσάι καὶ περνάει.

Καστανιές

189. Γλ' β' λ' χ' λ' (φθίση)

Ἡ Ρηγίτσα ἡ σχωρεμένη μάζεψε τὸ Μάη ἀγελῶνα καὶ τ' αἰ Κωνσταν-
τίν' τὸ λελεγνάκι ποὺ ἔρριχνε ὁ λέλεγκας κουρμπάνι³⁾ στὸν αἰ Κωσαν-
τῖνο, τὰ ξέραινε καὶ τᾶκαψε γιατρικὸ γιὰ τὴ φθίση²⁾.

Καστανιές

1) Ἰντερος, τὴν ἔλεγον καὶ σαρκίαν. — 2) Φθίση. — 3) Α. Τ. Θυσία.

82. Ἡ λογυρίστρα.

Ἄμα δγείς ποὺ σὲ σουγλαίει τὸ δάχτυλο θὰ βγάξεις λογυρίστρα, τὴ
ζεματεῖς δυὸ τρεῖς φορὲς μέσα στὸν καφτὸ καφέ, στρίφτει καὶ περνάει.

Σὰ δὲ τὴν προλάβεις, βράξεις ρυζὶ μὲ τὴ ζάχαρη καὶ τὸ βάζεις πάνω
λαπά, περνάει.

Καστανιές